

prvi polovici meseca aprila t. l. se otvori v Tolminu mešana pripravnišnica za slovensko učiteljske. Sprejmejo se deklice in dečki, ki so dopolnili 14. leto in z uspehom dovršili ljudsko šolo. Ta mešana pripravnišnica bo seveda italijanska in »slovensko učiteljske« seveda tudi italijansko.

— V začasnih mestnih šolskih svetih celjski, ki ga je izvolil še »Narodni svet« v Celju, je mestno učiteljsvo izvolilo kot svojega zastopnika tovariša ravnatelja o. s. ške meščanske šole tovariša Bena Serajnika.

— Izpremembe šolstva v mariborskem okraju. Višji šolski svet je odredil naslednjo izpremembo šolstva v mariborskem okraju: 1.) Zasebna nemška ljudska šola v Ceršaku se razpusti; otroci se naj vpišejo v pristojni ljudski šoli, ki sta št. II v Slov. goricah in Sladki vrh. — 2.) Nemška trirazrednica v št. Iliju v Slov. goricah se razpusti. Učenci te šole se vpišejo v pristojne ljudske šole, predvsem v slovensko petrazrednico v št. Iliju. Za otroke pristne nemške narodnosti se priklonijo šentiljski petrazrednici nemška vzporednica. — 3.) Nemška petrazrednica z 1 vzporednico v Krčevini — Leitersbergu se razpusti. Iz nemške petrazrednice in slovenske štiritrazrednice se ustanovi po predlogu krajnega šolskega sveta mešana slovenska šestrazrednica, kamor se vselajo vsi slovenski otroci. Za otroke pristne nemške narodnosti se priklonijo slovenski šestrazrednici dve mešanji nemški vzporednici. — 4.) Nemška dvorazrednica v Pekrah se razpusti. Otroci se preprišejo v pristojno ljudsko šolo v Limbušu. Trirazrednica v Limbušu se razširi začasno v štiritrazrednico. — 5.) Nemška deška in nemška dekliška štiritrazrednica v Pobrežju ostaneta, a se poslovenita. — 6.) Nemška deška in nemška dekliška štiritrazrednica v Radvanju se preuredi v slovensko petrazrednico. — 7.) Nemška dvorazrednica v Razvanju se posloveni, toda izgubi vzporednico. — 8.) Nemška trirazrednica v Sladkem vrhu se izpremeni v slovensko trirazrednico, za nemške otroke se priklonijo štiri nemška vzporednica. 9.) Obe nemški petrazrednici v Studenih se preuredita v slovenski šoli, za nemške otroke se priklonijo štiri petrazrednici za prehodno dobo dve mešanji nemški vzporednici. — 10.) Nemška trirazrednica v Teznu se posloveni. — 11.) Poslovenijo se dozdaj dvojezične ljudske šole v Zgornji Kungoti, Svečini, v Sv. Jurju ob Pesnici, pri Sv. Lovrencu, v Hočah, v Kamnici, v Selnici ob Dravi, v Ribnici in v Breznu.

— Italijani v Postojni. Iz Postojne poročajo: V nedeljo, dne 23. marca, so Italijani vabili Postojnce, da se razgovore zaradi šolstva. Italijani hočejo uvesti italijanski pouk. Udeležil se shoda ni noben domačin. Popoldne so priredili Italijani veliko in sijajno veselico s plesom v Grand-hotelu in so vabili vse meščane na ples. Tudi ta veselica jim je popolnoma izpodletela, ker na veselico ni prišel nihče od domačih ljudi.

— Brezvestna propaganda. Pred kratkim so italijanski oficirji pri razdeljevanju hrane prisilili vaške otroke v Trnju pri Sv. Petru, da so poklekli in z dvignjenimi rokami prosili kruha. Nato so jih tako fotografirali in slike poslali v italijanske ilustrirane časopise, ki naj razširjajo in izpričujejo plemenito delovanje Italijanov v »odrešenem« ozemlju. Te slike pa so Italijanom pravzaprav le v sramoto!

— Smrtna osuda učitelja Iva Popovića. Pod tem naslovom poroča »Pokret«: Bilo je to u novemburu godine 1914. za doba austrijske strahovlade u Boci. Bili smo obojica u četvrtom zugu, druge satnije 37. pukovnije u Krivošijama. — Zapovednikom bijaše neki Pracher, Njemač, prije rata blagajnik sarajevske pivovare, inače pošten čovjek; a bataljunom zapovijedaše major Krainz, koji je proganjao naše ljude, kao kakav Neron. — Popović je vršio kao prosti vojnik sve moguće ratne tegobe, na glasovitom Golom vrhu, kao noćnu stražu i ost., a ja sam onda još bio u kancelariji u Grkovcu. Sretali smo se obično nedjeljom po podne, onako potajice, i tješili se nadom trpećih duša. — Medjutim sam ja bio prognan iz pisarnice, i dospio razbitvenom glavom u bolnicu Risansku. — Jednog dana vidjeh jadnoga Popovića, kako ga vezana, a gologlava vodi vojnikačka patrola na torpedaču z Ercegnovi, i doznah, da je optužen radi pokušnog bjegunstva i da ga vode pred ratni sud. Naši su pričali, da su ga prošle noći neki Magjari zatekli kod žične ograde, a uvjeravali su, da je, došao sa straže primrnut i na se je nehotice bio opio rumom i rakijom. Prekosutradan vraćen na Grkovic istom pratnjom razdrpan, nečist, kao kakav razbojnik. Popoldne izašao je »Regimentkomandobefehl«, u kojem se javlja smrtna osuda, kojom se »radi sumnje bjegunstva, a za strah i primjer drugima, osumnjuje učitelj Popović na smrt

streljanjem«. — Osuda je izrečena na naročiti zahtjev majora Krainza. — Iskopaje mu živu grob na Ledenicama, doveđe pred rupu, gdje ga jedan odred magjarskog konceda srazi crnom zemljom. — Ostavio je za sobom više sirota i jednu udovu...

— Novi okrajni šolski svet v Celju. Sosvet celjskega okrajnega zastopa je izvolil sledeče člane v okrajni šolski svet: dr. Vrečko (Celje), E. Jarc (Smartno), Vinko Kukovec (Lava), Fr. Goričan (Višnjavas), in Edvard Kekec (Zalec).

— Učiteljsko društvo za kotar Bije-ljnu (Bosna). Prema zaključku skupštine držane 1. III. o. g. u Bije-ljnu, obraća se društvo na svo učiteljsvo nar. škola B. i H. šaljući im ovaj poziv. Slobodna i ujedinjena naša domovina uređuje se u svim granama, pa uskoro očekujemo i uređenje nar. škola, koje u sada oslobođenim pokrajinama trebaju temeljnu promjenu, da mogu kao faktori vršiti svoj zadatak kod izgradnje jedinstva naroda. Očekujemo, da su naše nar. škole unese duh i ideali, kakvi rukovode najnaprednije rodoljube cijeloga troimenoga naroda iza ujedinjenja, stvorenog sjajnim pobjedama i silnim žrtvama Srbije, koja je jedina od nas i imala nar. škole, u kojima se pore kulture dostojno i nacionalna svijest njegovala. Čast toj nar. školi i hvala na svjesnom radu drugovima i drugaricama u Srbiji! Velika kulturna raznolikost i silni pol. obziri traže, da kod novog uređenja nar. škola sudjeluju nastavnici tih škola iz svih pokrajina. Najpodjednije će to biti u velikim učit. skupštinama, a za to su nužne organizacije, koje će izradjivati nacrti i sa Ministarstvom prosvjete zajednički suradjavati kod izdavanja naredaba u nastavničkim radu u školi i izvan škole, čega će biti obilno u novim prilikama. — Oslobođenje je donijelo i nama nastavnicima građansku i političku slobodu, što pozdravljamo kao spas staleža, jer smo dobili mogućnost, da izvojujemo sebi pravedniji položaj i bolje stanje. Što nam ni jesu mogle dati molbe niti težnje za činovničkim rangovima kot predjašnjeg birokratskog režima, pouzdano se nadamo, da ćemo dobiti u demokratskoj slobodnom uređenoj državi od vlastitog nam naroda. Ali i to je moguće postići samo jakim organizacijom. — U državi je preko 20.000 nastavnika (ca) nar. škole svjesnih, u osobito povoljnom odnošaju sa narodom, a svima su interesi isti. — Ako su čvrsto organizovani, valjano prevodjeni, biće važan društveni i polit. faktor, te će svoje pravedne zahtjeve u najkraćem vremenu ostvariti. Stupimo što prije u udruženja izgradimo ova u jednu jedinstvenu Organizaciju za čitavu državu! — Organizacija će biti u dodiru sa polit. strankama. One stranke, koje prema njihovom prosvjetnom programu i odnosu prema staležu bude Organizacija pomagala, imale bi uzimati u svoje upravne odbore i kandidacione liste za poslanike i izvjestan broj nastavnika. Sabor, koji ima više zastupnika seljaka, radenika itd. mora imati mjesta i za nar. učitelje! Tek tada ćemo moći postići svoj cilj, kada budemo imali dovoljno mandata. A borićemo se za njih svim zakonitim sredstvima, jer to jednako traži od nas interes i škole i staleža, pa ako treba, podnosićemo posljedni put oskudicu i legobe, ali poželjni put. Da se Organizacija olakša, pozivamo drugove (ce) pojedinih kotara, da se što prije sastanu i stvore zaključak glede predstojećeg zajedničkog rada. — Postojeća učiteljska udruženja pozivamo, da što prije stvore zaključak: Jesu li za Organizaciju, koja bi obuhvatila nar. škole i njihove nastavnike cijele države; jesu li za to, da Organizacija već slijedaćeg škol. raspusta bude provedena i da nacrti za preustrojstvo škola i poboljšanje našega stanja već tada uzme u pretres? — Molimo postojeća učit. udruženja, kao i pojedine učit. zborove, da o svojim zaključcima međusobno, pa i nas preko javnosti ili neposredno obavijeste, jer nijesmo član Saveza učit. društva u Sarajevu, dok se Saveza pravila i Odbor prema novim prilikam ne promjeni. — Čim prije bude moguće, dogovorno će se odrediti vrijeme i mjesto sastanka, na koje će se pozvati i drugarska udruženja ostalih pokrajina, da se počnu predradnje za Organizaciju. — Interesi i nar. škola i učit. staleža traže, da se što prije prijedje na rad. — Pojedine zaključke hitno očekujemo.

Srednješolske vesti.

Osebnosti. Prof. Josip Mazl, časni vodja državne realke v Ljubljani, je imenovan za ravnatelja tega zavoda. Profesor dr. Martin Gorjanec v Novem mestu se pomakne v VIII. činovni razred. Suplent dr. Andrej Snoj na realki v Idriji se imenuje za stalnega učitelja verouka istotam. Prof. dr. Rihard Zupančič je sprejet

v državno službo in dodeljen poverjeništvu za uk in bogočastje.

Suplenti na srednjih šolah. Deželna vlada za Slovenijo je sklenila, da imenuje vse suplente, ki imajo popolne izpite, za začasne učitelje v IX. činovnem razredu.

Konec nemških vzporednic na gimnaziji v Celju. Deželna vlada za Slovenijo je razpustila zaradi nezadostnega števila učencev z drugim tečajem šolskega leta 1918/19 nemške vzporednice na državni gimnaziji v Celju ter zato tudi ni sprejela prijavljenih učiteljev v službo.

Dijaški zbori. Hrvatska deželna vlada je srednješolcem dovolila, da se organizirajo. Dijaki so se na svojih zborih izjavili za odpravo veronauka iz šol.

Italijanska vlada daje podpore laškim dijakom v zasadenem ozemlju. »Corriere della Sera« poroča iz Rima, da je minister Fradeletto določil vsakemu italijanskemu dijaku v zasadenem ozemlju mesečno podporo 150 lir od 1. marca do 31. julija 1919 z ozirom na sedanje gospodarske težkoče njihovih rodovin.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Letnik 40., štev. 2. Vsebina: Clanki: 1. Samo nekaj o nalogah. (Urednik.) — 2. Fr. Vajda: Prispevek k šolskemu programu. — 3. Dr. Franc Deržanc: William James. — 4. Zalčanov: Reforma narodnega šolstva in poljedelski pouk. — 5. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. — 6. Iz šolskega dela: P. Bavdkova: Belokranjsko vezenje v šoli po zbirki prof. Siča. — Razgled: 7. Slovstvo: Pavel Flerè: Slovenski učitelj. — Matija Pogačar: Dr. Brezigar: Osnutek slovenskega narodnega gospodarstva. — 8. Casopisni vpogled. — 9. To in ono: Usoda avstr. vladnega zakonskega načrta o reformi učit. izobrazbe. (Francè.) — Za vzgojni zakon. — Vprašanje šolske dobe. (F. Kranjc.) — Centralizacija ali decentralizacija šolstva. (F. Kranjc.) — Primer šolskega oblastva v demokratskem smislu. — Ljudsko vseučilišče. — Nagradne knjige »Hrv. ped. knjiž. zbora«. — Rdeče vrstice. (P.)

Narodna ornamentska umetnost. Profesor Albert Sič v Ljubljani je izdal štiritdelno zbirko »Narodne vezenine na Kranjskem«; zbirki »Kranjski pirhi« in »Kožuh na Kranjskem« sta v skicah gotovi in za tisk pripravljeni. Profesor Sič namerava izdati še razne druge zbirke te panoge, da bo narodna ornamentska umetnost zbrana v celoti. Ker bo v to svrhu prepotoval še velik del Kranjske, mu je deželna vlada dovolila primerno podporo.

Slov. pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani priredi svoj prvi letošnji redni koncert dne 4. aprila t. l. v veliki dvorani »Uniona«. Kot solist sodeluje odlični prvi tenorist zagrebške opere g. Josip Rijavec, na klavirju ga spremlja kapelnik Narodnega gledišča g. Janko Ravnik. Na vzporedu so moderni solospjevi ter najlepši moški in mešani zbori iz novejšje zborovske literature.

Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov. Spisal Matija Pirc, profesor v Mariboru. Cena 1 K., po pošti K 1:50. Samozaložba. Učitelji, učiteljice ter šolska mladina so jako pogrešali doslej kratke zgodovine SHS. Zdej si jo lahko nabavijo. Knjižica podaja na 94 straneh plastičen pregled zgodovine Jugoslovnanov od najstarejših časov pa do današnjega dne, je tiskana na dobrem papirju in ima lično obliko. P. t. tovarišem in tovarišicam prav toplo priporočamo, da si jo naroče zase in za otroke. Dobi se jo v vseh knjigarnah in pri samozaložniku. Samozaložnik dá pri naročbi nad 50 iztisov učiteljem in učiteljicam 10 % popusta. Naslov: Matija Pirc, profesor v Mariboru.

Objava. Uredništvo prvega jugoslovanskega filatelističnega lista »Balkana«, ki izhaja že drugo leto v Zagrebu, je ravno zaradi moje iniciative priredilo v to potrebna pravila, da se ustanovi »Jugoslavenski filatelistički savez« s sedežem v Zagrebu. — Ker vem, da je tudi med slovenskim učiteljsvom nekaj filatelistov, jih tem potom pozivljajm, da se priglasijo kot člani temu društvu z vpisnino 2 K. Morebitne prijave sprejema uprava »Balkana«, Zagreb I. — Več o tem glej 2. in 3. štev. »Balkana«, letnik 1919. — Ivan Šega.

Propaganda. Izšla sta brošuri: 1. Revolucionarni pokret jugoslavenskih mornara u Šibeniku god. 1917/1918. Pobilježio hronološkim redom jedan bivši revolucionarac. — Split, u veljači 1919. — Cena 1 K. — 2. Spomenica istarskih Jugoslovana za mirovni kongres u Parizu. — Stavljeno na pobudu Povjereništvu za Istru u Zagrebu. Uredio VI. Nazor. — Cijena 2 K. — To spomenico, prevedeno na francoski jezik, so ponesli s seboj istrski Jugoslovani, ki so bili poslani v Pariz.

Eten Key: O vaspitanju djeteta kod kuće. Mala biblioteka 197-8. Izdanje I. Gij. Ujurgjevića, Beograd-Sarajevo 1919. Cijena K 1:60. (S erilico.) — Preveo dr. U. Krulj. — Podjetni založnik I. Gij. Ujurgjević v Beogradu izdaja svojo »Malo biblioteko«. Izšel je že 197/8 zvezek, kjer seznanja svoje čitatelje z raznimi svetovnimi proizvodi. V imenovanem dvojnem zvezku 197/8 obelodanja dr. U. Krulj aktualno vprašanje iz perasa znane švedske pisateljice Eten Keyeve: O vaspitanju djeteta kod kuće. — Razprava je v mnogem oziru prav zanimiva, in priporočali bi jo premnogim našim tovarišem in tovarišicam v resno študiranje in premišljevanje. Pisateljica govori v tem svojem delu, da je treba vsakemu pravemu odgojitelju — če hoče deco odgajati v pravem pomenu — dodobra spoznati otroško dušo, otroška nagnjenja, njegov milje, v katerem raste itd., sploh je treba otroka poznati. In na podlagi takega opazovanja naj šolnik-odgojitelj prične zdati svoje delo. Pisateljica obsoja na dno pekla tisto barbarsko brezvestno odgojo, s katero se hočejo ponašati mnogi psevdopedagogi, ki menijo, da je višek pedagoške modrosti palica, zapor, sploh telesna kazen. S to modrostjo ni mogoče doseči pravega uspeha niti doma, niti v šoli. Viden, hiter uspeh se dá doseči, toda to ni uspeh trajne veljave, temveč uspeh trenutka. Tak učitelj-pedagog ostane v otroškem srcu, v otroški duši v trajnem spominu, toda ta spomin je grenak, ker ga vedno spominja obnem tuji tistih telesnih muk, ki jih je moral pretrpeti pod tem trinogom. Ljubezni do takega mučilca otrok ne pozna. — Uspeh je viden, toda kakor hitro mine pritisk na otroško osebnost takega psevdopedagoga, zroji otrok v vsej svoji razposajenosti. Tak pedagog ubije s palico, s telesno kaznijo vsako otroško individualnost. — Lanovci, pridite se semkaj učiti! — Ivan Šega.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918.)

XV. izkaz.

Po 462 K: Učiteljsko društvo za celjski okraj. Po 32 K: Učiteljsvo ljudske šole na Polzeli. Po 6 K: Lucija Mencingerjeva — Mohliče na bivšem Koroškem. Zivela vrla Korotanka! — Današnji izkaz 500 K. Prej izkazanih 4255 K. Skupaj 4755 kron.

Ivan Petrič, Ljubljana-Sp. Šiška.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljsva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

JAVNO VPRAŠANJE

bivšemu okrajnemu šol. nadzorniku gosp. Josipu Supaneku.

Iz Vašega okraja sta se zglasila dva prošilca za izpraznjeno mesto. Oba sta imela od Novega leta sem bolezenski dopust, eden 14 dni, drugi 6 tednov. To zadnevna dva akta sta šla skzi Vaše roke. Zdej pa razložite, zakaj ste pri prvemu prošilcu dobo dopusta v razpredelnico zapisali, pri drugem pa niste tega le čisto zamažali, ampak celo dostavili, da je zdrav. Pripominjam, da je prvi že dolgo zopet v službi, drugi je pa še danes na dopustu. Prosim torej odgovora, recimo, v dveh tednih! Prizadeti.

Razpis

učnih mest v šolskem okraju Sv. Lenart v Slov. gor.

1. Sv. Bendikt v Slov. gor., petrazredna ljudska šola, tri učna mesta, stalno ali začasno.
2. Sv. Jurij v Slov. gor., petrazredna ljudska šola, kat. verouk, nadučiteljsko mesto, stalno.
3. Sv. Rupert v Slov. gor., petrazredna ljudska šola, tri učna mesta, stalno ali začasno.
4. Sladki vrh, pošta Trnovo, trirazredna ljudska šola, katoliški verouk, nadučiteljsko mesto, stalno. Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po predpisani službeni poti do dne 15. malega travna 1919 pri dotičnih krajnih šolskih svetih. Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. gor. Maribor, dne 1. sušca 1919. Predsednik: Dr. Lajšič s. r.